

Závěrem si řekneme ještě několik slov o interpretaci a o činnosti brněnské pobočky Severské společnosti Praha.

Prof. Milan Bialas (*1935) studoval hru na klavír na brněnské konzervatoři a na JAMU. Soustavnou koncertní činnost začal již v době konzervatořních studií, od r. 1966 se dotýká jeho zahraniční turné (Francie, Německo, Španělsko, Itálie, USA aj.). V oblasti komorní hry spolupracuje se svou dcerou pianistkou Renatou (skladby pro dva klavíry a čtyřruční opusy) a bratrem Vlastimilem, trumpetistou. Je činný v oblasti gramofonových vydavatelství (tři CD), pro něj rozhlas a televize nahráli více jak 100 sólových skladeb, pro zahraniční studia 80 snímků. V letech 1962-2000 působil jako profesor hry na klavír na konzervatoři v Brně, externě též na JAMU (1967-1977). Je členem mezinárodních porot klavírních soutěží, od r. 1999 je předsedou Klubu moravských skladatelů.

Trumpetista Vlastimil Bialas (*1945) po studiu (konzervatoř Brno, JAMU) absolvoval se svým bratrem Milanem řadu vystupení v cizině (Německo, Francie, Holandsko aj.) a angažoval se v mnoha orchestrech domáckých i zahraničních (Münchener Kammerorchester aj.). Má řadu nahrávek (rozhlás, CD). Je vedoucím souboru HBB (Brno-Brass-Band), umělecký vede BSG (Brno-Brass-Quintet). Společně se svým bratrem Milanem mj. též premírovali v České republice Sonátu pro trubku a klavír K. O. Runöfssona a pořídili též její rozhlasový záznam.

Jan Řezníček (*1959) studoval housle na konzervatoři v Brně. Na JAMU se zaměřil na tento nástroj, později též na violu. Od r. 1986 účinkoval jako sekundista v Moravském kvartetu, později přešel na part violy. Je členem Janáčkova kvarteta a současně předává své zkušenosti mladé generaci na brněnské konzervatoři. Má řadu nahrávek, jako člen kvartetního souboru nebo sólově vystupoval v řadě zemí Evropy, Asie a Ameriky.

Brněnská pobočka Severské společnosti Praha byla založena v r. 1990. Pracuje v několika sekcích (dánská, švédská, finská, norská, islandská) a každá z nich organizuje pro členy různé akce. Za uplynulá léta to byly desítky přednášek, zájezdů, ale také i výstav (sochatských, malířských) a koncertů se severskou tematikou. Mezi nejvýznamnější aktivity lze např. uvést konání letního tábora pro děti členů v Dánsku (1991), České dny ve Stockholmu (1996), či návštěvu proměny islandského symfonie R. Mayera ve Zlíně (2008). Brněnská pobočka pořádá též každoročně dvě velké setkání, tematicky související se Skandinávií, v červnu je to Minsommar (většinou na loď na brněnské přehradě) a Luciafest na konci roku. Často se zde prezentují i členové diplomatických zastupitelství severských států a informace o činnosti jednotlivých sekcí můžeme nalézt ve Zpravodaji Severské společnosti nebo na příslušných internetových stránkách (www.severskaspolnocnost.cz). Nyní je předsedou brněnské pobočky Severské společnosti Praha Ing. V. Fenc, CSc. a tajemník (od r. 1996) Mgr. V. Konečková.

cht.

NORWIC SOCIETY OF PRAGUE

založeno 1990
Severská společnost Praha
pobočka Brno

XXI. FESTIVAL FORFEST CZECH REPUBLIC 2010
Severská společnost Praha, pobočka Brno

INSULA REMOTA

Sobota 19. června 2010 v 17.00 hod.

Arcidiecézní muzeum,

sál „MOZARTEUM“ (druhé poschodí)

Václavské nám. 3 (vedle katedrál)

Olomouc

Karl Ottó RUNNÖLSSON
(1910-1975)

Sonáta pro trubku a klavír, op. 23

I. Allegro ma non troppo,
II. Andante molto mosso, Adagio,
III. Allegro scherzando.

Richard MAYER
(*1948)

Sonáta pro violu sólo „De Islandía“

I. Espresso. Allegro agitato,
II. Con moto e misterioso,
III. Adagio. Allegro appassionato e concitato.

Richard MAYER

ISLAND – Fantazie pro klavír.

Účinkují: Vlastimil Bialas – trubka,
Milan Bialas – klavír,
Jan Řezníček – viola

Festival pořádá Umělecké iniciativy za osobní zájmy ministra kultury Václava Roubířáče, České kosmos UNESCO, Arcidiecézní Olomouc, za osobní zájmy hejmana Zlínského kraje Stanislava Hájka, za spolupráci Města Kroměříže, Kyrského otědu ve Zlíně, Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, konzervatoře Evangelická Akademie Olomouc, Univerzity Palackého Olomouc, HAMU Praha, Arcidiecézní muzeum Olomouc, Unie výpravních směrů Olomouc, probolavci Kroměříž, Národní památkového ústavu – střední školy Archa Olomouckého zámku a zámek Kroměříž, ve spolupráci s Muzeem Kroměřížska, Galerií U Amal, Českým rozhlasem, Slovenským rozhlasem, Provinciatlami Řecko českých bratřích Franzákův v Bratislavě, Ministerstvem kultury Slovenské republiky, TV Nova, Radio Prague, The Contemporary Music Centre Ireland, National Endowment USA, Creative Centium Wien, The Godefridus Foundation, Hudební nadací OGA, Hudební nadací F. A. Uhlířka, Nadací Gáborina Klara, Severskou společností Praha, Společností pro elektroakustickou hudbu Praha, Společností pro duchovní hudbu Praha, za finanční podpory Ministerstva kultury ČR, Nadace Českého hudebního lesu v Praze a Zlínského kraje.

Island (Insula remota - Vzdálený ostrov) dnes spojujeme s výbuchem sopky a s finanční krizí.

Přesto je to země s podivuhodnou přírodou a vynikající kulturou. O tomto ostrově věděli již antičtí geografové, v 8. stol. n. l. ho začali osídlovat mníši z Iráka a o něco později se objevili Vikingové. Ti mu dali nejen jméno, ale začali zde zakládat zemědělské uсадьby. V r. 930 si islandské založili svůj parlament (Althing), který 70 let na to odhlasoval přijetí křesťanství a byla založena dvě biskupství. V té době začalo mnoho obyvatel putovat k povázným městem (Řím, Jeruzalém), jistě jde do ciziny za vzděláním. Byl mezi nimi např. i hlavní patron Islandu sv. Thorlac (1133-1195). Znal se se sv. Tomášem Becketem a v Paříži si doplňoval své studia. Pro zajímavost uvádíme, že se tam mohl setkat s Přemyslovcem Břetislavem Jindřichem. Ten se později - stejně jako sv. Thorlac - stal biskupem a v letech 1195-1197 i českým králem.

Ačkoliv se Island zapojil do okruhu tehdejší evropské kultury, zachoval si ještě na dlouhá staletí svou osobnost. Jejím nejvýznamnějším dokladem je sága, která vznikla právě na Islandě. V druhé pol. 13. stol. byl ostrov spojen s Norskem, od r. 1397 spolu s touto zemí byl na základě dynastických svazků přičleněn k Dánsku. S ním pak sdílel další historické osudy (např. násilné zavedení reformace v 16. stol.) až do r. 1944, kdy vyhlásil svou nezávislost.

Islandská kultura byla převážně slovesná. Nešlo jen o ságy, ale byla zde napsaná i překrásná mariánská báseň „Lilja“, kterou můžeme smlele postavit vedle známé sekvence „Stabat mater“. Hudba měla převážně vokální ráz, novodobý instrumentální styl se objevil až v průběhu 19. stol., kdy Island začal navazovat těsnější styky s Evropou. V dalších letech se mnozí islandští školili v Německu, Francii, Anglii, aby po návratu začali mrazit novodobí hudební život.

Jedním z nich byl Karl Ottó Runöfsson (1900-1975). V mládí se vyučil tiskařem, později studoval na kodaňské konzervatoři. Po návratu na Island se výrazně zapasl do hudebního dění a to jako sborník, dirigent a skladatel. Byl jednou z předních osobností islandské moderní hudby. Kompozičně vycházel ze smáčesných směrů, které ale obohacoval o určité národní prvky. Sonátu pro trubku a klavír op. 23 věnoval svému příteli Godefridu Magnússonovi. Důle je třeba, závěrečné Rondo vychází z islandské melodie.

S dílem Richarda Mayera (*1948) se nesetkáme na Mezinárodním hudebním festivalu Fofest poprvé. Jak si můžeme přečíst v anglickém biografickém slovníku, je tvorba Richarda Mayera značně romantická. Najdeme zde např. dětské sbory, ale i rozsáhlé kompozice. Mezi jeho nejznámější opusy patří např. Sonáta pro housle a klavír, Concerto pro trubku a dva klavíry, Kvartet pro klavír, housle, violu a violoncello, Variace pro trubku a klavír, Variace pro klarinet a klavír, Sonáta pro housle a violoncello aj. Nemaslo inspirovat jeho tvorbu je Island. Stopy této imaginace

najdeme jak v komorních pracích, tak i ve velkých dílech. Je to zejména celovečerní komorní i symfonie „Drama musicum sine verbis - Chronikon mundi“ (il. část má inspiraci v severských ságách o norském národním světlí sv. Olafovi). Velká koncertantní sonáta „Reykjavik“ pro violu a violoncello, cyklus pro alt a fagot „Sága severských nocí“, klavírní fantazie „Island“, Pětí sem má velká slavnostní Mše na počest 1000. výročí přijetí křesťanství na Islandě „Magna Missa Milenia Islandica“ a il. symfonie „Islandská“. Ta měla premiéru 2. října 2008 ve Zlíně. Slavnostní atmosféra byla ještě umocněna přítomností islandského konzula v České republice Thorira Gunnarssona a významných hostů z Brna a Prahy. Symfonie zazněla ve vynikajícím provedení zlínského Filharmonie R. Martiniho za řízení S. Vavříčka. Podotkneme ještě, že o této skladbě natočila ČT dokument a že uvedení islandské symfonie se na rozhlasových vlnách setkala s živým ohlasem publika, které ocenilo zejména dirigentské pojetí S. Vavříčka. R. Mayer je členem Klubu moravských skladatelů, řadu jeho děl je nahráno v rozhlase a již 20 let pracuje jako předseda islandské sekce brněnské pobočky Severské společnosti Praha. Za tu dobu uspořádal řadu akcí, na nichž propagoval Island a jeho kulturu. Byly to především oblíbené islandské večery, brněnskou veřejnosti hojně navštěvované.

Sonáta pro violu sólo „De Islandia“ měla premiéru 26. dubna 2010 v Brně. Autor na půdorysu třídního schématu vytvořil „monodrama“, v něm podznavý a temný tón violy jako by vypověl o pradávných dějinách ostrova Vikingů. Dílo proto ovšem vyžaduje od interpreta doslova virtuózní řešení naprosto nadstandardně obtížných nástrojových problémů, které dalece přesahují rámec obvyklé instrumentální literatury. Jinými slovy řečeno: ona nástrojová bilance zde není úřelem sama o sobě, ale je pouze základem, z něhož vyrůstá kořstí strom usměšlých zážitků.

Klavírní fantazie „Island“ má letos své výročí. Je tomu již 20 let, co ji premiéroval náš dnešní interpret prof. Milan Bialas v USA na matně naší hudby na Harvardské univerzitě. Mnohokrát jsme si ji mohli poslechnout v jeho nahrávce v rozhlase a seznamil s ní navíc i živem provedení posluchače sítě v Mnichově, Praze, Brně aj. již od prvních tónů této impozantní kompozice jsme doslova „vstřehovali“ do krás severské přírody a do pohutých osudů této země. Interpret si zde musel poradit s mnohými technickými problémy, ale právě teprve jejich dokonalým zvládnutím může toto dílo zcela mimořádným způsobem olovit posluchače.

Právě ve schopnosti „oslovit“ je specifická role umění. Proto v dnešní době, kdy společnost postrádá jakoukoliv vízu, je důla umění naprosto výjimečné. Nejde jen o zvláštní člověka (o kterém psali již antičtí autoři), ale umění má i hlubší cíle: chápe člověka v jeho celistvosti a dovede mu připomenout i ony vyšší a spirituální okoly, ke kterým je vlastně svou existencí a bytím povolán.